Milieucriteria voor het maatschappelijk verantwoord inkopen van

Contractvervoer

- Leerlingenvervoer en gym- / zwemvervoer
- Vraagafhankelijk vervoer

Versie 30 maart 2017

1. Scope/afbakening

De productgroep contractvervoer bestaat uit:

- Leerlingenvervoer en gym-/zwemvervoer
- Vraagafhankelijk vervoer

1.1 Leerlingenvervoer en gym-/zwemvervoer

De productgroep Leerlingenvervoer en gym-/zwemvervoer heeft betrekking op het aanbesteden vervoer van leerlingen van en naar school waarvoor de gemeente waar de leerling woont verantwoordelijk is, alsmede het vervoer van leerlingen naar zwembaden en gymnastieklokalen.

Als de gemeente vervoer aanbiedt dan gaat dat om de volgende vormen:

- De gemeente verstrekt een openbaar vervoerabonnement (en eventueel een abonnement voor de begeleider) of geeft hiervoor een vergoeding.
- De gemeente zorgt voor georganiseerd vervoer met een bus of taxi.

Met betrekking tot het Duurzaam inkopen programma valt de eerste vorm van leerlingenvervoer onder de productgroep openbaar vervoer. De tweede vorm behoort tot de productgroep leerlingenvervoer en gym-/zwemvervoer.

Iedere gemeente heeft zijn beleid hiervoor vastgelegd in een Gemeentelijke Verordening Leerlingenvervoer en gym-/zwemvervoer.

Onder leerlingenvervoer wordt niet verstaan: Openbaar vervoer of Vraagafhankelijk vervoer. Voor de productgroepen Openbaar vervoer en Vraagafhankelijk vervoer zijn separate criteriadocumenten opgesteld.

Het betreft hier de inkoop van een dienst.

Om het de aanbestedende dienst gemakkelijker te maken wordt een selectie van CPV-codes gegeven die van toepassing kunnen zijn op deze productgroep. Deze selectie is niet uitputtend of compleet. Het blijft de verantwoordelijkheid van de aanbestedende dienst om zelf de juiste set van CPV-codes te verzamelen, aansluitend bij de betreffende aanbesteding.

Producten	CPV-code
Diensten voor speciaal personenvervoer over land.	60130000-8(1)

Waar niet expliciet anders aangegeven is het document van toepassing op de inzet van dieselvoertuigen.

1.2 Vraagafhankelijk vervoer

De productgroep Vraagafhankelijk vervoer omvat de inhuur van vervoersvoorzieningen. Het betreft hier Collectief Vraagafhankelijk Vervoer (CVV) en Wet Maatschappelijke ondersteuning Wmo-vervoer.

Vraagafhankelijk vervoer dat betrekking heeft op het reguliere openbaar vervoer, wordt binnen het programma Duurzaam Inkopen aan de productgroep Openbaar vervoer toegekend.

Een overzicht van regelingen met betrekking tot collectief vervoer op aanvraag, waarbij een overheidsinstantie opdrachtgever is, is weergegeven in onderstaande tabel. Daarnaast zijn er ook regelingen waarbij zorgverzekeraars, sociale werkplaatsen en UWV opdrachtgever zijn. Deze vallen buiten het kader van Duurzaam Inkopen en zijn derhalve niet genoemd in de tabel.

Overzicht van regelingen m.b.t. collectief vervoer op aanvraag (bron: KpVV en Transumo) Regeling en doel	Opdrachtgever	Uitvoering
Regiotaxi: CVV is een combinatie van openbaar en doelgroepenvervoer (Wvg-gebruikers)	Provincies, kaderwetgebieden	Taxibus, taxi

Wmo-vervoer: Wmo biedt een stelsel van vervoersvoorzieningen voor mensen die vanwege een beperking geen gebruik kunnen maken van het reguliere OV	Gemeenten	Rolstoel- of taxibus, Taxi
VALYS: Bovenregionaal vervoerssysteem voor mensen met een vervoersbeperking (voor sociaal-recreatieve doeleinden)	VWS	Rolstoel- of taxibus, Taxi

Het meest wezenlijke kenmerk van CVV is dat het alleen rijdt op afroep. De voertuigen rijden niet van halte naar halte, maar van adres naar adres. CVV stopt en vertrekt dus desgewenst voor de deur. De exploitant kan voertuigen op maat inzetten. Daardoor is CVV ook geschikt voor het vervoer van mensen met een handicap. Collectief houdt in dat iedereen mee kan met CVV, dus ook dat een CVV-reiziger niet altijd de enige is. Het kan zijn dat hij het voertuig deelt met andere passagiers. Daarnaast zijn de chauffeurs speciaal opgeleid voor CVV.

Het betreft hier de inkoop van een dienst.

Om het de aanbestedende dienst gemakkelijker te maken wordt een selectie van CPV-codes gegeven die van toepassing kunnen zijn op deze productgroep. Deze selectie is niet uitputtend of compleet. Het blijft de verantwoordelijkheid van de aanbestedende dienst om zelf de juiste set van CPV-codes te verzamelen, aansluitend bij de betreffende aanbesteding.

Producten	CPV-code
Diensten voor speciaal personenvervoer over land.	60130000-8(1)

Waar niet expliciet anders aangegeven is het document van toepassing op de inzet van dieselvoertuigen.

Dit document beschrijft de milieucriteria. Informatie over de andere onderdelen van maatschappelijk verantwoord inkopen, zoals sociale voorwaarden en social return, kunt u terugvinden op de website van PIANOo, bij de specifieke productgroep pagina: https://www.pianoo.nl/document/14044/productgroep-contractvervoer

2. Belangrijkste milieueffecten

In de navolgende tabellen staan de duurzaamheidsthema's en de daarbij behorende benadering voor de productgroep. In de kolom "benadering" is weergegeven hoe de "duurzaamheid" per thema kan worden beïnvloed via (de criteria van) duurzaam inkopen. In deze kolom is tevens een verwijzing opgenomen naar eisen, gunningscriteria of aandachtspunten en suggesties waarmee aan de benadering invulling kan worden gegeven. De productgroep kan ook impact hebben op andere milieuthema's maar die zijn (op dit moment) minder van belang, niet proportioneel of er zijn (vooralsnog) geen geschikte standaardcriteria voor.

Thema's:		Benadering:	Nr. eis/ criterium
Energie en klimaat Energiegebruik en daarmee gepaard gaande CO_2-uitstoot door gebruik fossiele brandstoffen	⇨	• Inkopen van voertuigen met banden met een lage rolweerstand	ME3
		• Inkopen van voertuigen met een lage CO2-uitstoot	ME2
		• Stimuleren van gebruik van voertuigen geschikt voor alternatieve brandstoffen en aandrijving	GC1
		• Vragen om een efficiënte logistiek	AS1
		• Gebruiken koelmiddelen met een lage GWP	AS3

		• Stimuleren zuinig rijden en regelmatig banden controleren	GE1, AS6
Materialen en Grondstoffen Materiaalgebruik in voertuigen, gebruik fossiele brandstoffen, afval aan einde levensduur	⇨	• Gebruiken smeeroliën op basis van hernieuwbare grondstoffen	AS2
		• Gebruiken alternatieve brandstoffen en aandrijfsystemen	GC1
		• Vernieuwde banden gebruiken	AS5
Leefomgeving Luchtverontreiniging door uitlaatgassen (fijnstof en NOx) en geluidshinder tijdens transport	⇨	• Vragen om voertuigen met lage fijnstof en NOx emissies	ME1
		• Stimuleren van gebruik van voertuigen geschikt voor alternatieve brandstoffen en aandrijving	GC1
		• Gebruiken van voertuigen met stille banden	ME3
		• Uitzetten motor in stilstand	AS9
Gezondheid en welzijn Vrijkomen van gevaarlijke stoffen in het milieu bij onderhoud voertuigen	⇨	• Gebruiken van smeeroliën met geen of lage concentraties gevaarlijke stoffen	AS2

3. Aandachtspunten en suggesties

Elke inkoop begint met het inventariseren van de behoefte van de interne klant. Door in deze fase duurzaamheid al mee te nemen, kan onderzoek worden gedaan naar de meest duurzame oplossing voor de inkoopbehoefte. In de onderstaande tabel staan aandachtspunten en suggesties om duurzaamheid te bevorderen voor de inkoop van producten binnen deze de productgroep.

Nr.	Aandachtspunten en suggesties (AS)
AS1	**Schooltijden en logistiek** Stem schooltijden en logistiek af tussen verschillende scholen en gemeenten om het leerlingenvervoer en gym-/zwemvervoer zo efficiënt mogelijk te laten rijden en zodoende de milieu-impact te beperken. Stimuleer vervoerders om waar mogelijk kleiner materieel in te zetten, zonder extra voertuigen in te zetten. Kleiner materieel verbruikt minder brandstof.
AS2	**Milieuvriendelijke smeermiddelen gebruiken** Vraag inschrijvers gebruik te maken van milieuvriendelijke smeermiddelen voor het materieel dat voor deze opdracht wordt ingezet. In het EU GPP document voor de inkoop van transportdiensten is hiervoor een criterium opgenomen welke eventueel gebruikt kan worden bij een aanbesteding. Zie: http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/criteria/transport_nl.pdf

AS3	**Koelmiddelen met lage uitstoot broeikasgassen (GWP) gebruiken** Vraag inschrijvers gebruik te maken van koelmiddelen in klimaat-regelsystemen met een lage GWP voor het materieel dat voor deze opdracht wordt ingezet. In het EU GPP document voor de inkoop van transportdiensten is hiervoor een criterium opgenomen welke eventueel gebruikt kan worden bij een aanbesteding. Zie: http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/criteria/transport_nl.pdf
AS4	**Inschrijvers om milieumanagementsysteem vragen** Vraag inschrijvers – bijvoorbeeld in het kader van marktonderzoek voorafgaand aan een aanbesteding – om (vrijblijvend) te omschrijven wat zij doen op het gebied van milieumanagement. Een milieuzorgsysteem zoals ISO 14001 of EMAS toont aan dat een bedrijf of organisatie een systematisch milieumanagementsysteem hanteert voor het behandelen van relevante milieukwesties tijdens dagelijkse activiteiten.
AS5	**Vernieuwde banden gebruiken** Vraag inschrijvers bij de aanschaf van nieuwe voertuigen banden geschikt voor vernieuwing en bij onderhoud vernieuwde banden te gebruiken. Bij het vernieuwen van banden in plaats van het gebruik van nieuwe banden, worden grondstoffen, energie en emissies bespaard.
AS6	**Regelmatige controle van banden stimuleren** Vraag inschrijvers om een regelmatige controle van de banden op schade, slijtage en een correcte bandenspanning. Regelmatige beoordeling van schade en slijtage en een goede bandenspanning dragen bij aan minder schade en slijtage van banden, meer grip op het wegdek en een lagere rolweerstand.
AS7	**Een langere contractduur gebruiken** Gebruik een 'langere' contractduur. Dit maakt het voor inschrijvers eerder lonend om te investeren in schone en zuinige voertuigen. Opties voor verlening geven de mogelijkheid om tussentijds invulling te geven aan (nieuwe) ambities. Let op bij raamovereenkomsten met een contractduur van meer dan 4 jaar. De looptijd van een raamovereenkomst bedraagt maximaal 4 jaar. Als gemotiveerd kan worden dat een uitzondering hierop gerechtvaardigd is, mag een raamovereenkomst worden gesloten met een langere doorlooptijd.
AS8	**Voldoende gewicht EMVI-criterium** Geef voldoende gewicht aan het EMVI-criterium. Het gewicht dat aan een EMVI-criterium (en aan de onderliggende sub-criteria) wordt toegekend is de verantwoordelijkheid en afweging van de opdrachtgever. Het is belangrijk dat het gewicht aansluit bij het eigen (milieu)beleid. Bovendien bepaalt het gewicht of het voor een inschrijver aantrekkelijk is om zich daarmee te onderscheiden. en eventueel te investeren in schonere en zuiniger toepassingen en technologie. Om het effect van de weegfactoren te toetsen kan een testbeoordeling plaatsvinden op enkele fictieve inschrijven.
AS9	**Uitzetten motor in stilstand** Vraag inschrijvers voertuigen uit te zetten bij het wachten op en in- en uitstappen van cliënten. Dit om chauffeur, cliënten en omstanders niet onnodig te belasten met voertuig emissies.
AS10	**Luchtemissies in de praktijk** Uit onderzoek van TNO (2016) is gebleken dat de NOx emissie van de onderzochte Euro 5 en Euro 6 diesel voertuigen in de praktijk (op de weg) hoger is dan in de testsituatie (tijdens de typekeuringstest op een rollenbank). Een wettelijk vastgestelde praktijktest ontbreekt op dit moment nog. Door de EU wordt momenteel de typegoedkeuring voor lichte voertuigen uitgebreid met een praktijktest aan de hand van mobiele apparatuur (Real Driving Emission of RDE). Invoering is voorzien in de komende jaren. Aangezien er nog geen goed alternatief voor handen is, worden in dit document in de minimumeisen de huidige Euronormen gehanteerd. Inschrijvers kunnen door de inkoper worden uitgedaagd voertuigen met een lagere NOx in te zetten door gebruik te maken van gunningscriterium GC1 "Alternatieve brandstoffen of aandrijving" (met uitzondering van biodiesel). Meer informatie over luchtemissies is te vinden in de factsheets brandstoffen voor het wegverkeer.

4. Selectiecriteria

Nr.	Geschiktheidseisen (GE)
GE1	**Zuinig rijgedrag chauffeurs** Alle chauffeurs die ten behoeve van de uitvoering van de opdracht zullen worden ingezet, hebben een training gevolgd van “Het Nieuwe rijden” of een daarmee gelijkwaardige training die op zuinig rijgedrag gericht is. *Toelichting* Chauffeurs die over een rijbewijs afgegeven na 1 januari 2008, hebben al rijgedrag volgens Het Nieuwe Rijden aangeleerd. *Verificatie* De inschrijver(s) aan wie u voornemens bent te gunnen kunt u vragen om certificaten van Het Nieuwe Rijden te overleggen (met daarop de datum van het behalen van het certificaat) van de gedurende de contractperiode in te zetten chauffeurs.

5. Minimumeisen

Nr.	Minimumeisen (ME)
ME1	**Uitlaatemissies voertuigen** De bij de uitvoering van de opdracht in te zetten voertuigen voldoen aan de Euro-5 norm of Euro V. Indien de opdrachtnemer gedurende de contractperiode de voor de uitvoering van de opdracht in te zetten voertuigen vervangt of voertuigen inzet aanvullend op het reeds bestaande wagenpark, voldoen deze voertuigen tenminste aan Euro-6 norm of Euro VI. *Toelichting* Emissiewaarden per type voertuig (gewichtsklasse en brandstof) van de genoemde Euro-normen zijn o.a. te vinden op www.dieselnet.com/standards/eu en http://ec.europa.eu/environment/air/transport/road.htm *Verificatie* De inschrijver kan worden gevraagd om een afschrift van de typegoedkeuringspapieren van de voor de uitvoering van de opdracht in te zetten voertuigen. Hieruit zijn onder andere de Euronorm per type voertuig af te leiden. Via de RDW website kan door het kenteken in te voeren van het ingezette voertuig onder andere ook de Euronorm worden achterhaald.
ME2	**CO2-uitstoot personenauto’s en taxibusjes** De voor de uitvoering van de opdracht in te zetten personenauto’s met maximaal vijf zitplaatsen, die van de bestuurder niet meegerekend en taxibusjes met zes tot acht zitplaatsen, die van de bestuurder niet meegerekend, beschikken over een energielabel A of B. *Verificatie* De inschrijver kan worden gevraagd om deze eigenschappen te specificeren in de te verstrekken technische gegevens van het voertuig. Via de RDW website kan door het kenteken in te voeren van het ingezette voertuig onder andere het energielabel van personenauto’s worden achterhaald.
ME3	**Geluidsemissie en rolweerstand voertuigbanden** a. Geluidsemissie De voertuigen moeten uitgerust zijn met banden met een geluidsemissieniveau van tenminste 3 dB onder het in Verordening 661/2009, bijlage II, deel C vastgelegde maximum. Dit komt overeen met één ‘geluidsgolf’ op het EU-bandenetiket. b. Rolweerstand De rolweerstand (van zowel nieuwe als coverbanden), uitgedrukt in kg/ton, mag volgens ISO 28580 of gelijkwaardig de onderstaande grenswaarden niet overschrijden:

Bandenklasse	Max Rolweerstandwaarde (kg/ton)	Brandstofefficiëntieklasse van bandenetikettering
C1	9,0	C
C2	8,0	C
C3	6,0	C

Voor informatie zie: http://kiesdebesteband.nl/

Verificatie
De inschrijver kan worden gevraagd een lijst van de te gebruiken banden te verstrekken, naast de technische gegevens of testresultaten van de banden (volgens ISO 28580:2009 of gelijkwaardig) waarin de geluidsemissies en rolweerstand vermeld staan, en een ondertekende verklaring dat tijdens de looptijd van het contract uitsluitend deze producten worden gebruikt. Banden met het EU-bandenetiket dat beantwoordt aan de criteria, voldoen.

6. Gunningscriteria

Nr.	Gunningscriteria (GC)
GC1	**Alternatieve brandstoffen of aandrijving**

Indien de voor de uitvoering van de opdracht in te zetten voertuigen geschikt zijn voor het rijden op één van de onderstaande alternatieve brandstoffen of aandrijving, wordt dit onderdeel als volgt gewaardeerd:

	Percentage inzet		*Brandstof / aandrijving*	*Waardering*		*Score*
	Aanvangs-jaar	*Jaar X*		*Aanvangs -jaar*	*Jaar X*	
Euronorm 5/6, V/VI	*… %*	*… %*		*0*	*0*	*0*
Alternatieve brandstoffen	*… %*	*… %*	*CNG / LNG*	*x*	*x*	*x*
	… %	*… %*	*Biobrandstoffen (conform ISCC EU of gelijkwaardig)*	*x*	*x*	*x*
	… %	*… %*	*Groen gas (BNG/LBG)*	*x*	*x*	*x*
Zero emissie voertuigen	*…%*	*…%*	*Waterstof*	*x*	*x*	*x*
	…%	*…%*	*Elektrisch*	*x*	*x*	*x*
	100%	*100%*				*x*

Toelichting tabel

- **Percentage inzet**: in deze kolommen vult de inschrijver het aandeel voertuigen in, geschikt voor het rijden op betreffende brandstof of aandrijving. Het totaal per kolom dient 100% te zijn. Indien het totaal geen 100% is, zouden aan inschrijver voor dit criterium geen punten kunnen worden toegekend.
- **Aanvangsjaar**: Het gunningscriterium kan zo worden ingericht dat alleen het aanvangsjaar wordt beschouwd. De kolom “Jaar X” wordt dan achterwege gelaten.
- **Jaar X**: De inschrijver kan ook de keuze worden gelaten op welk moment hij een bepaald type voertuig gaat inzetten. In de tabel worden daartoe, afhankelijk van het aantal peiljaren, één of meerdere extra kolommen opgenomen (“Jaar X” in tabel).
- **Waardering**: in deze kolom wordt door de inkoper aangegeven welke waardering aan een brandstof of aandrijving voor betreffend jaar wordt toegekend. De wijze van waarderen en het gewicht toe te kennen aan de verschillende brandstoffen en aandrijving moeten door de inkoper zelf bepaald worden. Daarbij kan worden aangesloten op het eigen (milieu)beleid. De inzet van Euro 5/6 of V/VI voertuigen krijgt een waardering(sfactor) van nul.

Verificatie
De inschrijver kan worden gevraagd om deze eigenschappen te specificeren in de te verstrekken technische gegevens van het voertuig. Biobrandstoffen voldoen in ieder geval aan de criteria indien ze ICSS EU gecertificeerd zijn. Ook andere gelijkwaardige certificaten zijn mogelijk als bewijsmateriaal. De criteria uit ISCC EU kunnen worden gevonden op http://www.iscc-system.org/en/certification-process/isccsystemdocuments/iscc-eu/.Via de RDW website kan door het kenteken in te voeren van het ingezette voertuig onder andere ook de aandrijvingsvorm worden achterhaald.